

Historyk Andrzej Wyczański kolejnym doktorem honoris causa białostockiego uniwersytetu

Dnia 1 czerwca 1999 r. w odbyła się uroczystość wręczenia dyplomu doktora honoris causa Uniwersytetu w Białymstoku jednemu z najwybitniejszych uczonych polskich, profesorowi Andrzejowi Wyczańskiemu, członkowi rzeczywistemu PAN i zarazem pracownikowi białostockiego Instytutu Historii. W tym uroczystym dniu w Auli Wydziału Humanistycznego obok dostojnego Jubilata, senatu uczelni zasiedli także licznie przybyli z kraju i zagranicy Jego przyjaciele, koledzy, uczniowie, delegacje reprezentujące PAN i inne ośrodki badawcze (w tym przedstawiciel Rektora Université de Paris-Sorbonne – Paris IV), władze administracyjne i samorządowe województwa podlaskiego i miasta Białegostoku, rektorzy białostockich uczelni oraz studenci.

Uroczystość otworzył JM Rektor prof. Adam Jamróz, który przywitał przybyłych gości i poinformował, iż Senat Uniwersytetu w Białymstoku na wniosek Rady Wydziału Prawa, do której z taką inicjatywą wystąpiła Rada Naukowa Instytutu Historii w uznaniu wybitnych osiągnięć naukowych, roli w środowisku, zasług na polu kierowania nauką i wysiłków współtworzenia samodzielnej uczelni w Białymstoku postanowił nadać prof. Andrzejowi Wyczańskiemu tytuł doktora honoris causa najmłodszego w kraju – Uniwersytetu w Białymstoku. Zyciorys doktora honorowego przedstawił Dziekan Wydziału Prawa prof. Stanisław Prutis. Przypomniwał on studia historyczne Jubilata na tajnym Uniwersytecie Warszawskim, a następnie Jagiellońskim i początki pracy zawodowej – asystenta u prof. Józefa Feldmana w Krakowie i od 1946 r. u prof. Tadeusza Manteuffla w Instytucie Historycznym UW, a także wieloletnią bo trwającą od 1953 r. pracę w Instytucie Historii PAN. Przedstawił osiągnięcia przez doktora kolejnych awansów naukowych (prof. nadzwyczajny w 1963 r., prof. zwyczajny w 1971 r.), Jego związki z nauką zachodnią, pracę organizacyjną w IH PAN (kierownik Zakładu Dziejów Polski Przedrozbirowej i jej Kultury, w jego ramach także kierownik Pracowni Dziejów Rzeczypospolitej Szlacheckiej, od 1977 r. kierownik Pracowni Historii Polski Nowożytnej) i Bibliotece Narodowej w Warszawie (kierownik Stacji Mikrofilmowej 1949-1959), kierowanie Wydziałem I PAN (1990-1992) i pełnienie funkcji wiceprezesa i sekretarza naukowego PAN (1993-1995). W bogatym i jakże pracowitym zyciorysie Profesora nie zabrakło pracy społecznej na rzecz środowiska. Przez 17 lat (1971-1987) był prezesem Towarzystwa Miłośników Historii w Warszawie. Kierował również przez wiele lat Ogólnopolskim Komitetem Olimpiady Historycznej. Ostatnio współdziałał owocnie na rzecz powołania Katedry Kultury Polskiej na Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie.

W swoim wystąpieniu prof. S. Prutis zwrócił również uwagę na bogaty wątek białostocki w życiu Jubilata. Od 1974 r. współorganizował białostockie środowisko naukowe historyków kształcąc studentów i kadre naukową. Pod kierunkiem Profesora powstało ponad 100 prac magisterskich i cztery doktorskie w Białymstoku (ogółem 10), a kolejne są na ukończeniu. W latach 1985-1991 kierował Instytutem Historii, zaś od 1991 r. jest przewodniczącym jego Rady Naukowej.

Z uroczystą laudacją jako promotor doktoratu honorowego wystąpił Dziekan Wydziału Humanistycznego prof. Adam Dobroński. W serdecznych i pełnych ciepła słowach ukazał sylwetkę dostojnego Jubilata nie tylko jako lidera nauki polskiej, autorytetu naukowego RP, reformatora PAN, ale przede wszystkim jako człowieka ogromnie życzliwego i przyjaznego dla innych ludzi, prawdziwego humanisty kończącego się XX stulecia.

Następnie głos zabrali opiniodawcy w przewodzie doktoratu honorowego: profesoro- wie Janusz Tazbir z PAN, Henryk Samsonowicz z UW i Stefan Meller z Uniwersytetu w Białymstoku. Wszyscy recenzenci zgodnie podkreślali ogromny i różnorodny tematycznie dorobek naukowy, przełamywanie stereotypów, oryginalność ustaleń, nowatorstwo metodyczne wielu prac, uznanie i wysoką pozycję w nauce światowej prof. A. Wyczańskiego. Po zakończeniu wystąpień opiniodawców w podniosłej i uroczystej atmosferze promotor wręczył Profesorowi dyplom doktora honoris causa Uniwersytetu w Białymstoku.

W dalszej części uroczystości o pracy i zasługach doktora honorowego na rzecz mieszkańców ziem północno-wschodniej Polski mówili: wicewojewoda podlaski mgr Józef Klim, wiceprezydent miasta Białegostoku mgr Krzysztof Teodoruk i marszałek województwa podlaskiego Sławomir Zgrzywa. Słowa uznania i życzenia pod adresem dostojnego Jubilata skierowali obecni na sali: prezes PAN prof. Stanisław Mossakowski, sekretarz Wydziału I prof. Jerzy Z. Holzer, dyrektor Instytutu Historii PAN prof. Stanisław Bylina oraz prof. Jean Bérenger z paryskiej Sorbony (Paris IV).

Doktor honorowy Uniwersytetu w Białymstoku otrzymał także dziesiątki telegramów z serdecznymi słowami pełnymi gratulacji, pozdrowień i życzeń w tym: od najwyższych władz państwowych Prezydenta i Premiera RP; Ministrów – Spraw Zagranicznych, Edukacji Narodowej, Komitetu Badań Naukowych; od społeczności uniwersytetów i szkół wyższych, Polskiego Towarzystwa Historycznego, innych towarzystw naukowych oraz od bardzo wielu przyjaciół i kolegów z kraju i zagranicy.

Bardzo ciepło zabrzmiał głos najmłodszych uczniów, jeszcze studentów Profesora, w imieniu których przemawiał Piotr Guzowski. Swoje spotkanie z Profesorem i Mistrzem na pierwszym seminarium magisterskim w Białymstoku przed dwudziestu laty wspominał inny uczeń prof. Cezary Kukło. On także wspólnie z dr Anną Kamler wręczyli okolicznościową księgę pt. *Między polityką a kulturą* wydaną przez Wydawnictwo Naukowe PWN, dedykowaną Andrzejowi Wyczańskiemu w 75-lecie urodzin i 50-lecie pracy naukowej.

Na zakończenie uroczystości głos zabrał Jubilat i doktor honorowy Uniwersytetu w Białymstoku. W bardzo osobistym, przepełnionym wzruszeniem wystąpieniu prof. A. Wyczański, chyba przez pewną przekorę do wcześniejszych wystąpień, mówił o tym czego nie udało mu się osiągnąć w pracy naukowej i jakich tematów nie zrealizował do tej pory. Uważni słuchacze, w tym najmłodszy – studenci mogli się przekonać jak szerokie perspektywy mogą mieć badania nad dziejami społeczeństwa, w tym wypadku społeczeństwa staropolskiego proponowane i postulowane przez uczonego tej miary co Profesor Andrzej Wyczański.

Tą część uroczystości zakończył *Gaudeamus igitur* w wykonaniu chóru uniwersyteckiego. Po nim ustawiła się długa kolejka osób z życzeniami i gratulacjami, składanych Jubilatowi przy lampce wina. Nie obyło się bez nich także w trakcie oficjalnego obiadu wydanego na cześć doktora honoris causa i Jubilata przez władze Uniwersytetu w Białymstoku.

Na księgę *Między polityką a kulturą* składają się następujące prace naukowe: Henryk Samsonowicz, *Polska widziana przez Hanzę w I połowie XVI wieku*; Maciej Serwański, *Usytuowanie Rzeczypospolitej szlacheckiej w Europie z perspektywy Paryża. Uwarunkowania geopolityczne i stosunki międzynarodowe*; Stanisław Grzybowski, *Irlandia u progu dziejów nowożytnych: między anarchią a niewolą*; Janusz Malłek, *Jan Dantyszek a Prusy Książęce w latach 1525-1548*; Igor Kąkolewski, *Dwór czy dług monarchy nerwem państwa?, czyli o dochodach i wydatkach państwowych Prus Książęcych (1550-1643)*; Jean Bérenger, *La Prusse ducal au début du XVIIe siècle*; Walter Leitsch, *Pläne der Jahre 1609-1632, den Prinzen Władysław zu verheiraten*; Daniel Tollet, *La reconquête catholique en Europe centrale (La Pologne d'Andrussowo à Carlowitz)*; Anna Sucheni-Grabowska, *Rola mandatu poselskiego w dawnej Polsce na tle porównawczym*; Jacek Staszewski, *Zmiana zakresu oceny unii polsko-saskiej*; Jerzy Michalski, *Czy „ius retractus” zniesione zostało w 1768 roku?*; Hanna Zaremska, *Jan Długosz o tumulcie krakowskim w 1407 roku*; Jakub Goldberg, *Polacy – Żydzi – Niemcy w Polsce w XVII-XVIII wieku*; Anna Laszuk, *Taryfy podatkowe zwierciadłem struktur społecznych*; Cezary Kukło, *Ze studiów nad służbą domową w miastach Polski przedrozbiorowej*; Antoinette Fauve-Chamoux, *La cohabitation des frères et soeurs en France préindustrielle*; Joseph Goy, *Société marginale, colonisation et reproduction familiale au Québec et en Amérique. Le modèle Saguenay*; Alina Czapiuk, *O plonach zbóż w Polsce i w Wielkim Księstwie Litewskim w XVI i XVII wieku*; Barbara Stępniewska-Holzer, *Ostatnie dekady folwarku pańszczyźnianego na Witebszczyźnie*; Juliusz Łukasiewicz, *Rolnictwo na ziemiach polskich przed stu laty (niektóre problemy)*; Andrzej Jezierski, *Cecylia Leszczyńska, Bezrobocie utajone w rolnictwie polskim*; Jan Kofman, *Wielki kapitał wobec interwencji państwa w gospodarkę (Polska 1919-1939)*; Jerzy Topolski, *Posty w Polsce w końcu średniowiecza i w czasach nowożytnych i ich rola kulturowa*; Jean-Louis i Maria Flandrin, *Regards occidentaux sur les banquets de Pologne aux XVIe, XVIIe et XVIIIe siècles*; Janusz Tazbir, *Szlachic w lesie i o lesie*; Małgorzata Wilska, *Błazen dworski w świetle rachunków królewskich – „curiositas” polskie czy europejskie?*; Halina Manikowska, *Noc listopadowa 1526 roku we Wrocławiu. (Czyli o pożytkach płynących z reformacyjnego obrazoburstwa dla badań mediewistycznych)*; Anna Kamler, *Na marginesie listów dedykacyjnych*; Adam Manikowski, *Budżet jednego życia, czyli o mecenacie artystycznym senatora florenckiego w XVII wieku*; Dariusz Główka, *Między teologią a historią i prawem. Księgozbiór Macieja Garnysza podkanclerzego i biskupa chełmskiego (1790 rok)*; Stefan Meller, *Polski Uniwersytet Ludowy w Paryżu. Rok 1917*; Janusz Żarnowski, *Kryzys i perspektywy historii społecznej*; Monika Senkowska-Gluck, *Rewolucja francuska 1789 roku przed sądem historii*; Antoni Mączak, *Dylematy historycznych badań porównawczych*; Halina Parafianowicz, *Legenda Woodrow Wilsona w międzywojennej Czechosłowacji*.

Cezary Kukło